

Thiếu Tướng Trần Bá Di

Nguyễn Minh Thanh, K22

- Tư Lệnh Phó Quân Đoàn IV Quân Khu 4.
- Chỉ Huy Trưởng Quân Trường Quang Trung.

Tướng Trần Bá Di

Sinh tử vào ra biết mấy phen
Chiến công hiển hách lắm bằng khen
Can trường trận mạc thù kiêng mặt
Bất khuất lao trung giặc nể tên
*Tinh trường ưu tư lo nhiệm vụ
Lưu dân cần mẫn bán cà rem
Ung dung tự cấp lòng thanh thản
Chùm gởi đeo khơi... quyết chẳng làm...*

Nguyễn Minh Thanh cẩn bút.

* Chùm Gởi (Tầm Gởi) là một loài cây ký sinh trên ngọn thân các cây khác để sống, như cây Gạo, cây Dâu, cây Bưởi...

I - Lược sử:

Tướng Trần Bá Di (1931 – 2018), người Mỹ Tho, tốt nghiệp bằng Tú Tài Toàn Phần. Năm 1951, ông theo học khoá 5 Hoàng Diệu, Trường Võ Bị Liên Quân Đà Lạt. Ông mãn khoá 1952 với cấp bậc Thiếu Úy. Ông trải qua các

chức vụ:

- Trung Đội Trưởng, Liên Đội Trưởng, Tiểu Đoàn Trưởng, Trung Đoàn Trưởng Trung Đoàn 33 thuộc Sư Đoàn 21 Bộ Binh.

- Tỉnh Trưởng kiêm Tiểu Khu Trưởng Phong Dinh.

- 1968 - Đại Tá Tham Muu Trưởng Quân Đoàn IV, Quân Khu 4.

- 1968 - 1973: Đại Tá, Chuẩn Tướng, Thiếu Tướng Tư lệnh Sư Đoàn 9 Bộ Binh.

- 1973 - Thiếu Tướng Tư Lệnh Phó Quân Đoàn IV.

- 1974 - Thiếu Tướng Chỉ Huy Trưởng Trung Tâm Huấn Luyện Quang Trung.

Ông từng du học quân sự tại Hoa Kỳ hai lần.

Năm 1971, ông là Trưởng Đoàn hướng dẫn phái đoàn gồm 37 quân nhân các cấp xuất sắc, thăm viếng Trung Hoa Dân Quốc (Đài Loan), thời gian một tuần lễ.

Huy Chương: Đệ Tam Đẳng Bảo Quốc Huân chương, và một số huy chương quân sự, dân sự khác.

Sau ngày 30 tháng 4 năm 1975, Ông bị Việt Cộng lưu đày từ Nam ra Bắc qua các trại giam: Cần Thơ (Quân Lao cũ), Hóc Môn, Yên Bái, Hà Tây, Nam Hà... Cho mãi đến năm 1992 Ông mới được trả tự do. Mười bảy (17) năm tù lưu đày biệt xứ...!!

Ngày 30 tháng 4 năm 1993, Ông xuất cảnh, đoàn tụ với gia đình vùng Orlando, Florida. Tại Hoa Kỳ, Ông sống qua nhiều việc làm..., trong đó có nghề đẩy xe thùng bán Cà Rem !!

Ngày 23 tháng 3 năm 2018, Niên Trưởng Trần Bá Di từ trần tại Florida, trong nỗi tiếc thương vô ngần... và niềm kính trọng... của dân, quân VNCH!! Ông hưởng thọ 87 tuổi.

II - **Thiếu Tướng Trần Bá Di và Những Chuyện Bên Lề:**

1 - **Đương Thời:**

Niên Trưởng Trần Bá Di không uống rượu, không hút thuốc. Thời gian làm Tỉnh Trưởng Phong Dinh với cấp bậc

trung tá, Ông nổi tiếng là một sĩ quan liêm chính.

Khi làm Tư Lệnh Sư Đoàn 9 BB, Ông có chiếc trực thăng riêng để thăm các Trung Đoàn... Nhưng, khi gặp trường hợp tử thương gấp, Ông sẵn sàng cho mượn trực thăng đi bốc thương binh.

Thỉnh thoảng đi công tác, ghé các Trung Đoàn, Ông ăn cơm trưa chung với sĩ quan tham mưu Trung Đoàn. Thường thì Ông uống trà đá với mấy củ khoai luộc.

Dưới quyền lãnh đạo chỉ huy của Ông, Sư Đoàn 9 đã mang lại rất nhiều chiến công hiển hách cho Sư Đoàn, cho quân sử của QLVNCH.

Đặc biệt, vào Tết Mậu Thân, Việt Cộng tràn ngập tỉnh Vĩnh Long. Trung Đoàn Trưởng Trung Đoàn 15 Đại Tá Trần Văn Thì vắng mặt. Khi đó Trung Tá Tỉnh Trưởng Huỳnh Ngọc Diệp lại bị thương mấy ngày trước Tết. Đại Tá Dương Hiếu Nghĩa được cử thay thế thì đang trên đường đi... chưa đến nơi nhiệm sở.

Bấy giờ, Đại Tá Trần Bá Di làm Tư Lệnh Phó Sư Đoàn 9, đã một mình bằng trực thăng đáp xuống giữa vòng lửa đạn, tay xách theo một máy truyền tin PRC 25 mà không có cận vệ nào cả. Ông đã điều động các đơn vị phản công, giải cứu Vĩnh Long, trong đó có Tiểu Đoàn 2 Trung Đoàn 15 từ Măng Thít kéo về. Các Tiểu Đoàn đã cùng với đơn vị địa phương gom lại, dưới quyền chỉ huy của Ông, nỗ lực kháng cự cho đến khi Cộng quân rút lui. Giữ được tỉnh lỵ Vĩnh Long, Ông đã tạo được một chiến công oanh liệt.

Sau đó không lâu, Đại Tá Trần Bá Di được vinh thăng Chuẩn Tướng và làm Tư Lệnh Sư Đoàn 9 BB.

2 - Thời Kỳ Tù Đày Biệt Xứ:

Trong tù, Tướng Trần Bá Di tỏ ra bất khuất. Kẻ thù phải nể nang.

Qua bài viết: “*Thiếu Tướng Trần Bá Di: Niềm hãnh diện của QLVNCH*“, của tác giả Hương Nam, có đoạn viết:

“Trong lao tù Cộng Sản, Thiếu Tướng Trần Bá Di nổi tiếng là một tù nhân không khuất phục Cộng Sản, xứng danh là Tư lệnh của Sư Đoàn 9 Mũi Tên Thép. Ông chống đối lao động cải tạo, không nói chuyện với quản giáo, quản chế. Nếu muốn nói chuyện với Ông phải từ cấp Trưởng Trại trở lên. Ông tuyệt đối không ca hát nhạc Việt Cộng dù bị bắt buộc. Ông đã giữ đúng tư cách một vị tướng anh hùng của Quân Lực VNCH.” (ngung trích)

Với kẻ thù Việt Cộng, Tướng Di nghiêm chỉnh, đỉnh đạc, rạch ròi. Nhưng với anh em đồng cảnh tù đày, Ông rất thương mến và quan tâm.

Theo lời kể của Niên Trưởng Vũ Văn Quý, lúc ở trại tù Hà Tây, khoảng năm 1982, NT Quý bị cùm khá lâu, sức khoẻ suy sụp. Khi vừa ra cùm, được Tướng Di cho một trái đu đủ chín to nhất có được do chính tay Ông trông phía sau trại tù. Nhờ đó phần nào... bộ xương khô, dần thay đổi diện mạo...

Cũng trong trại tù, trại tù Cần Thơ (Quân Lao cũ) năm 1975- 1976 tù nhân không phải đi lao động. Nơi đây, giam tù cấp Thiếu Tá đến... Thiếu Tướng.

Người viết, lúc còn đại úy, từng làm việc dưới quyền Ông ở Bộ Tư Lệnh Tiền Phương Sư Đoàn 9 BB, căn cứ Vĩnh Nhi năm 1973, nay gặp lại Ông trong hoàn cảnh chung trại tù nên rất ngậm ngùi...

Số là, người viết bị VC bắt tại thị xã Châu Đốc, An Giang, ngày 9 - 5 - 1975. Khoảng tháng 7, 8 - 1975 thì chuyển xuống trại tù Cần Thơ. Khi này, ở chung trại với Niên Trưởng Di. Ông ở “Khu Trên“, tôi “Khu Dưới“, nên thỉnh thoảng có gặp Ông. Cho đến khoảng tháng 6 - 1976, toàn thể Trại Tù Cần Thơ chuyển ra cái gọi là “Miền Bắc Xã Hội Chủ Nghĩa”...

Tại trại tù Cần Thơ, vào những ngày Hè nóng... NT Di thường hay mặc áo thun trắng, quần dài đen, có khi chỉ quần dài đen và thường đi chân đất. Một lần, ban trưa, gặp Ông với vài anh em, đang đứng chuyện trò. Thấy Ông vui vui, tôi bèn nói:

- “Thiếu Tướng cho tôi ôm Thiếu Tướng cái ghen.”

Vừa nói, Tôi vừa tới sau lưng Ông và ôm vòng ngang eo ếch... Anh em cùng nhau cười xoà... Niên Trưởng Di người cao lớn, khoẻ mạnh, tôi đứng chỉ tới tai Ông mà thôi.

3 - Thời Kỳ Sống Tại Mỹ:

Ngày 30 tháng 4 năm 1993, NT Trần Bá Di xuất cảnh sang Hoa Kỳ, đoàn tụ với gia đình vùng Orlando, Florida.

Ngạn ngữ Pháp có câu: “*Chỉ có người xấu, không có nghề nào xấu.*” NT Di tự túc tự cấp qua nhiều nghề, như làm nghề Bán Kem tại Disney World,..

Trong bài: “*Ông Lão Bán Kem: Tướng Trần Bá Di*” của Tác Giả Lê Văn Hưởng:

Có lần, một giám thị ở Disney World khuyên ông:

- “You” lớn tuổi rồi. Sao “you” không ở nhà nghỉ?”

- “Tuy tuổi đã cao nhưng sức khỏe còn tốt là tôi không nghỉ!” Ông đáp ngay.

- “Cụ đi làm chi cho khổ, ở nhà lãnh tiền trợ cấp có sướng hơn không?” Cũng có người thấy Ông cao tuổi, hỏi:.

- “Tôi không “chơi” mấy thứ đó. Tôi rất tự hào không “ăn” một ngày tiền an sinh xã hội, tiền già, tiền tàn tật...”

Đối với anh em chúng tôi ở tù Cộng Sản, người Mỹ dành một chương trình đặc biệt để đem chúng tôi đến xứ tự do, hưởng được cuộc sống an toàn trong công bằng. Chừng đó thôi đủ để mình biết ơn chính phủ và người dân Hoa Kỳ rồi. Vì lẽ đó, tôi không muốn ngồi chơi để lãnh tiền cấp dưỡng, tạo thêm gánh nặng xã hội cho đất nước này trong khi tay chân còn lành lặn, còn đủ sức khỏe để đi làm.” (hết trích)

Cũng qua bài “Ông Lão Bán Kem: Tướng Trần Bá Di”, xin trích:

“Trong thời gian ông bán kem tại khu giải trí Splendid China, cũng có một số du khách người Việt Nam nhận ra ông, tỏ lòng thương mến, “tội nghiệp” ông. Ông khẳng khái trả lời:

- Cảm ơn quý vị đã còn nhớ tới tôi, có cảm tình với tôi nhưng xin quý vị đừng tỏ ra tội nghiệp cho tôi, tôi không thích như thế. Có gì đáng phải tội nghiệp đâu? Cộng Sản nhốt tôi, giam cầm mấy mươi năm tù, ra được xứ tự do, làm nghề gì đi nữa, miễn chính đáng, vẫn còn sướng hơn ở với Cộng Sản mà!

Ông nhấn mạnh:

- Không nên dùng chữ “tù cải tạo” đối với chúng tôi, nhà tù Cộng Sản là nơi chúng hành hạ, trả thù, hạ nhục người Quốc Gia. Tù là tù chứ không có “cải tạo” gì hết.

Từ đó, người khách lạ kết thân với Ông Lão Bán Kem, vì thương mến một công bộc liêm chính mà giờ này sa cơ thất thế. Trong mấy lần gặp gỡ sau đó tại tiệm ăn ngoài Splendid China (nơi Tướng Di thường đậu xe Kem để bán Kem), khách lạ tâm tình với Ông bán kem:

- Em thường đấu thầu xây cất cho Tỉnh. Đòi mấy ông Tỉnh trước, tụi em gặp khó khăn nhiều, nhưng từ khi Ông về làm Tỉnh Trưởng mấy năm 63 tới 65, tụi em dễ thở hơn nhiều. Người nào làm đúng luật lệ thì được trúng thầu, tụi em làm ăn thoải mái. Bởi vậy, tụi em nhớ ơn Ông hoài...

Gặp người tri kỷ, Ông lão bán kem thổ lộ:

- “Tôi có giúp gì ông đâu, đó chẳng qua là nhiệm vụ của tôi thôi. Tổng Thống tin nhiệm tôi, giao chức vụ Tỉnh Trưởng là để tôi lo an ninh cho người dân, công tác chánh của tôi là về mặt quân sự, dẹp Cộng Sản quấy rối đồng bào. Dưới quyền tôi, có ông phó tỉnh trưởng dân sự. Mọi việc về hành chánh, tôi giao cho ông phó làm hết, nhưng tôi có đặt tiêu chuẩn làm việc, là phải hết sức liêm chánh, không được ăn hối lộ hay có

hành vi tham nhũng, v.v... Có làm như vậy thì ta mới được lòng dân.” (hết trích).

Khoảng năm 1996, NT Trần Bá Di có dịp ghé tiểu bang Georgia, anh em Hội Võ Bị nơi đây có mời NT Di bữa cơm ở Nhà Hàng... Huynh đệ hàn huyên... Khi đề cập những chuyện cũ, Ông bùi ngùi...

III - Phần Kết:

*Ngày qua, ngày qua, ngày lại qua...
Kiếp người man mác... đoá hoa vô thường.*

Nay, NT Trần Bá Di đã “Bạch vân thiên tải không du du”.

Anh em chúng ta, rồi đây, cũng lần lượt “ngàn năm mây bay”; đang khi Núi Sông dần rời... vào tay bọn giặc Bành Trướng Bắc Phương, kẻ thù truyền kiếp!! Đồng cảnh, đồng cảm, nghĩ mà thương Bà Huyện Thanh Quan, hay là thương chính mình. Nhớ nước đau lòng con quốc quốc!”

Tướng Trần Bá Di là loại chim quý, là phượng hoàng. Trong cảnh sa cơ thất thế cùng cực, Ông vẫn giữ đúng sĩ diện của một quốc sĩ. *Quân tử cố cùng quân tử cố...*

Để kết thúc tiểu truyện “Thiếu Tướng Trần Bá Di”, người viết xin mượn câu nói đầy khí phách... dù đang trong hoàn cảnh nghiệt ngã cực độ của Thượng Thư Ngô Thời Nhiệm đời Tây Sơn:

*“Thế Chiến Quốc, Thế Xuân Thu
Gặp thời thế, thế thời phải thế.”*

Cùng với hai câu thơ của Thừa Tướng Văn Thiên Tường đời Nhà Tống:

*“Nhân sinh tự cổ thùy vô tử
Lưu thủ đan tâm chiếu hãn thanh.”*

Những câu thơ này cũng rất xứng hợp với NT Trần Bá Di.

Tướng Trần Bá Di đã thể hiện đầy đủ: “Lễ, Nghĩa, Liêm, Sĩ” trong Tứ Quý nói về nhân cách của người xưa. Hậu sinh

kính cẩn nghiêm chào và kính chúc Niên Trưởng Di an lạc nơi cõi vĩnh hằng.

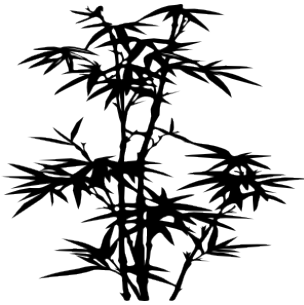
(Georgia, Mùa QuốC HậN 2022 - HiệU đĩnh và biêN tậP)

Tham khảo:

* Các trang Web: *Tướng Trần Bá Di...*

* Các tác phẩm:

- “*Thiếu Tướng Trần Bá Di: Niềm hãnh diện của Quân Lực VNCH*”, Tác Giả Hương Nam.
- “*Ông Lão Bán Kem: Tướng Trần Bá Di*”, Tác Giả Lê Văn Hương.
- “*Rồi Cũng Qua Đi*”, Tác Giả Hoài - Ziang – Duy.

TINH THẦN DÂN TỘC UKRAINE

Nguyễn Đức Thu, K16

Ngày đầu tuần lễ thứ hai, tháng 5 năm 2017, vợ chồng chúng tôi đã theo chân hàng triệu người từ khắp nơi trên thế giới, khăn gói lên đường đi hành hương Fatima thuộc Bồ Đào Nha tham dự lễ kỷ niệm 100 năm Đức Mẹ Maria hiện ra tại đây và sau đó kéo dài cuộc hành trình gần một tháng. Đây không phải lần đầu chúng tôi đến Châu Âu, nhưng sau Fatima, chúng tôi sợ rằng tuổi già một sớm một chiều sẽ đến, nên quyết định làm thêm một vòng đến nhiều nước thuộc châu này để ngao du sơn thủy và nhân thể để tìm hiểu thêm về lịch sử văn hoá và chiến tranh.

Các nước có một chiều dài chiến tranh đau thương nhất mà chúng tôi đã đi qua là Pháp, Đức, Ba Lan và một số nước Đông Âu. Khi dừng chân tại thủ đô Warsaw (Ba Lan), thì chúng tôi định đi Moscow (Nga) nhưng rồi đổi ý, trực chỉ các nước Miền Nam Âu Châu. Trong đầu óc tôi, không hiểu lúc nào cũng vậy, đi bất cứ đâu, miền Nam vẫn là nơi dễ đến, dễ về, an toàn, nơi chắc chắn có đất lành chim đậu.

Chỉ có một điều mà khiến chúng tôi hôm nay rất ân hận là hồi đó đã không đến thăm viếng nước Ukraine, có ranh giới phía Tây với Ba Lan. Thủ Đô Kyiv của Ukraine chỉ cách

Warsaw chừng 510 dặm. Thật vậy, vợ chồng chúng tôi khi đi du lịch không hề “ngại núi e sông”. Gần 30 ngày lên núi xuống đèo, lên xe xuống ngựa, hết máy bay thì lại thuê xe tự lái, hết lái xe thì leo lên xe buýt, tàu hỏa. Trên cuộc hành trình, có lúc mệt mỏi thì ngủ gà ngủ gật, thức dậy thấy thích nơi nào thì nhảy xuống, rồi lại đi, hết đường bộ thì tìm ‘love boat’ trên các dòng sông, mặc cho nó đưa mình đi đâu cũng được, tha hồ ngồi ngắm cảnh, nhâm nhi cà phê. Thỉnh thoảng ngồi với bạn bè, làm một vài ly ‘cô nhắc’ mà tôi thường giải thích với ‘bà chủ của tôi’ là những thứ này rất dễ làm ‘ấm lòng người chiến sĩ’. Ăn uống thì dễ thôi, gặp đâu ăn đó, từ các tiệm khá đắt tiền đến những bàn lề đường hay những nơi có ‘com hàng cháo chợ’. Cứ thế, chúng tôi được dịp thấy nhiều kiến trúc khác nhau thời cổ đại, được gặp nhiều dân tộc khác nhau, có thêm bạn mới và được thưởng thức đủ các món ăn lạ lẫm trên mọi nẻo đường đi qua tại Châu Âu.

Nhưng tại sao tôi lại có thể quên được Ukraine, một đất nước có chiều dài lịch sử đau thương cũng như nước Việt Nam. Nước ta có một ngàn năm bị giặc Tàu đô hộ. Ukraine thì cũng hơn 1000 năm bị xâm xé, đầy đọa bởi các đế quốc gồm cả Hitler, đế quốc Cộng Sản Liên Xô. Lần này thì Thánh Thần ơi, lại gặp con gấu Nga Putin!

Mùa Xuân và tháng Tư Đen lại trở về. Mùa Xuân năm nay tại Ukraine thì có khác chi Mùa Xuân và tháng Tư Đen của Miền Nam của chúng ta năm 1975. Tôi từng và vẫn yêu Sài Gòn da diết mà sao lại quá vô tình đã không một lần đặt chân đến Kyiv, thủ đô của Ukraine, cũng đẹp chẳng khác gì Sài Gòn - Hòn Ngọc Viễn Đông. Ngày nay thì cả nước này đang ngập chìm trong chiến tranh, trong lửa đạn. Biết còn có cơ hội nào khác để đến đất nước này. Thôi thì cũng phải đành tạ lỗi với dân tộc Ukraine hiền hòa nhưng đầy lòng yêu nước một cách kiên cường từ ngày lập quốc.

Bây giờ, tuổi già của vợ chồng chúng tôi thì có thể đếm từng ngày. Có những lúc ‘*chỉ tuy còn mong tiến bước*’ nhưng

đôi chân thì bắt đầu cảm thấy rã rời. Chiến tranh ở Ukraine lại cứ tiếp tục ngày đêm. Vậy thì xin viết lên những ký ức còn nhớ và xin trích vài dữ kiện của một vài nhà sử học liên quan đến Ukraine từ thời lập quốc cho đến những biến cố vừa xảy ra để tường trình đến quý Huynh Đệ và thân hữu và cũng để vinh danh một dân tộc đầy nghĩa khí, không chấp nhận Cộng Sản. Một Dân tộc với lòng yêu nước tột cùng, sẵn sàng hy sinh mạng sống mình vì Tổ Quốc, từ vị Tổng Thống trẻ tuổi khí khái, cho đến người dân cùng đinh và những người lính vô cùng gan dạ trên chiến trường.

Xin Thượng Đế phù hộ cho Ukraine!

Ukraine là một quốc gia có diện tích lớn gần bằng tiểu bang Texas, Hoa Kỳ. Phía Đông Bắc và Đông Nam giáp Nga, phía Bắc giáp Belarus, phía Tây tiếp giáp Poland (Ba Lan), Slovakia và Hungary, phía Tây Nam ranh giới với Romania và Moldova, phía Nam tiếp giáp Black Sea (Biển Đen) và Sea of Azov.

Nhiều người không hiểu rõ lắm về lịch sử lập quốc của hai nước Nga và Ukraine nên đã không biết cái ông già Putin này vì cố làm sao, vì bị bà cọp cái cấn nhằn hay vì bị nàng bồ nhí vẩy tay tạ từ ‘soyonara’, hay là ‘mát dây mát rẻ’ chi đây, nên ngày 21 tháng 2 vừa qua đột nhiên ông mở đài phát ngôn một

cách đây tình cảm kỳ lạ:

- “Ukraine không chỉ là một quốc gia láng giềng đối với chúng tôi. Đó là một phần không thể tách rời của lịch sử, văn hóa và không gian tâm linh của chính chúng tôi. Đây là những người đồng đội, những người thân yêu nhất của chúng tôi - không chỉ là đồng nghiệp, bạn bè và những người đã từng phục vụ cùng nhau, mà còn là những người thân, những người gắn bó máu thịt, gắn bó gia đình.”

Nhưng không đầy ba ngày sau, bỗng nhiên ông viện có Tổng Thống Zelenskyy* của Ukraine là kẻ phản bội, nghiêng về Châu Âu, muốn theo NATO, ngả về Mỹ v.v.v để ngày 24 tháng Hai vừa qua, đem hàng trăm xe tăng, đại bác, máy bay ‘tàu bò’ vượt biên giới của người ta rất tinh bơ, không thèm trình passports, hay ID chi cả. Thật là ngang ngược! Lời nói và hành động của ông không giống ai nên bị hầu hết các nước trên thế giới lên án. Nhưng ông cụ KGB này tinh bơ cho lệnh hàng trăm ngàn quân tổng tấn công một dân tộc, một đất nước có chủ quyền vừa được ông ca tụng là “*những người đồng đội, những người thân yêu nhất của chúng tôi*”.

Thật là tội nghiệp cho dân hiền hòa Ukraine, bỗng dưng đang an bình, nay được nghe ‘*đại bác đêm đêm dội về thành phố!*’

Nhiều người thiên tả vỗ tay reo, nhất là những người thiên Cộng nhất quyết cho rằng Ukraine vốn thuộc Nga và dân tộc Ukraine vốn bắt nguồn từ dân tộc Nga.

Để giúp quý vị nhớ lại lịch sử giữa Nga và Ukraine, xin được ngắn gọn.

Đầu thế kỷ thứ 9, hoàng thân Oleg của dòng họ vương triều Rurik tại Novgorod từ phía Đông của Ukraine, miền cực Tây nước Nga ngày nay, sang chiếm thủ phủ Kyiv của Ukraine, một vùng đất lớn, đẹp hùng vĩ của Bộ tộc Slav Đông thuộc Ukraine để lập thành Vương Quốc Kyivan-Rus. (*Rus có nghĩa là người Bắc Âu tóc hung đỏ.*) Kyivan-Rus theo tôi hiểu là một

quốc gia hợp chủng gồm nhiều người Rus từ Bắc Âu (Baltic) như Oleg, những di dân đến vùng Biển Đen (Black Sea) và dân địa phương Ukraine như Slavic và người Varangian. Năm 989, ông chắt trai của Oleg là Vladimir lên ngôi, lấy Kyiv làm kinh đô, nay là thủ đô của Ukraine. (Ghi chú: Nên viết Kyiv bằng tiếng Ukraina thay vì Kiev là sinh ngữ Nga Russian.) Chính Thống Giáo là quốc giáo dưới triều đại của Đại Đế Vladimir. Người kế vị là Yaroslav the Wise, dành quyền lực của người anh tên là Sviatopolk Đệ Nhất để lên ngôi. Một người anh cùng cha khác mẹ tên là Mstislav Volodimirovich cũng qua chiếm cứ phía Đông Ukraine và hùng cứ một vùng lãnh thổ phía Nam của Nga ngày nay. Mstislav qua đời năm 1036, Yaroslav the Wise tiến chiếm toàn bộ vùng đất bao la phía Bắc và lấy luôn lãnh thổ của ông anh cùng cha khác mẹ. Vương quốc Kyivan-Rus trở nên rộng lớn.

Vào năm 1037, Yaroslav cho xây dựng Thánh Đường Saint Sophia vĩ đại tại Kyiv. Ngôi Thánh Đường được nằm giữa trung tâm khu vực này, và bao quanh là các cung điện nguy nga rộng lớn vẫn tồn tại cho đến ngày nay.

Năm 1235, quân xâm lược Mông Cổ trên hành trình chinh phục miền Viễn Tây (Đông Âu), đã tấn công kinh đô Kyiv của Ukraine khiến Đế chế Kievan-Rus bỏ Kyiv chạy về phía Đông Bắc của Ukraine rồi thành lập Lãnh địa Moskva (Moscow). Trận đánh Kulikovo vào năm 1380 đã khởi đầu cho việc chiếm lại miền Tây Bắc của nước Nga thoát khỏi ách thống trị của Kim Trướng (Mông Cổ). Sức mạnh và quyền lực của Lãnh địa Moskva từ đó ngày càng gia tăng, khởi đầu cho sự bành trướng của các đế chế Nga sau này mà Sa Hoàng Nicholas II là vị quốc vương cuối cùng. Ông thoái vị năm 1917. Cuộc Cách Mạng tháng Mười của Tập đoàn Cộng Sản Lê Nin đã chấm dứt Đế Chế Nga Hoàng.

Trở lại thời Mông Cổ tàn phá Âu Châu, Kinh đô Kyiv của Ukraine hồi đó vẫn được đa số người địa phương Ukraine cương quyết ở lại để giữ đất đai dù phải chịu đựng việc xâm

chiếm, đô hộ lâu dài của con cháu Thành Cát Tư Hãn. Sau thời đại Mông Cổ, họ lại phải sống dưới sự thống trị của Ba Lan và Litva hàng trăm năm. Nhưng năm 1648, một cuộc cách mạng bùng nổ bởi Bộ Tộc Cossack, chiếm lại vùng tả ngạn sông Dnieper, thành lập một quốc gia tự trị nhưng vẫn đặt dưới sự bảo hộ của Đế Chế Nga từ phía Đông. Chính vì sự bảo hộ này, Nga lúc nào cũng xem Ukraine như là một thuộc địa. Tuy nhiên tinh thần dân tộc tự do của Ukraine thì vẫn chảy âm thầm trong huyết quản. Chúng ta đừng ngạc nhiên lời ca sau cùng trong Quốc ca của Ukraine được nhắc lại hai lần “*Anh em ta là Dân Tộc Cossack. Anh em ta là Dân Tộc Tự Do.*” Chữ Cossack cũng có nghĩa là tự do trong lịch sử Ukraine.

Cũng trong thời gian này, Lãnh địa Moskva (Moscow) mới thực sự trỗi dậy lập thành Đế Quốc Nga rộng lớn, trải dài từ Baltic Bắc Âu tới tận Thái Bình Dương. Đây chính là nỗi âu lo cho các nước nhỏ lân cận vì tham vọng bành trướng của Đế Chế Nga, dĩ nhiên Ukraine là một trong những con môi ngon. Năm 1667, kết quả là phần phía Đông của sông Dnieper của Ukraine đã bị cắt nhường cho Nga. Năm 1772 Đế Quốc Áo chiếm thủ phủ Galicia, phía Tây của Ukraine. Nhưng năm 1793 thì toàn bộ nước này lại bị sáp nhập vào Đế quốc Nga. Ukraine luôn là một đất nước có số phận long đong, lận đận, không bao giờ được hai chữ bình yên lâu dài!

Ukraine những tưởng đã bị biến mất vào bản đồ Đế Quốc Nga thì may thay được vực dậy vì các đế quốc khác tại Châu Âu lại tiếp tục đánh nhau và đòi chia lại đất đai Ukraine. Hừ hờn! Tưởng là mất cả chì lẫn chài về tay Nga, nhưng không đến nỗi, Ukraine vẫn còn một tia sáng le lói cuối đường hầm.

Thật vậy, trong Thế Kỷ Thứ 19, vì một số cuộc chiến khác lại xảy ra tại vùng đất này nên Ukraine được chia lại làm ba phần: Miền Galicia và Bukovyna thuộc Đế Quốc Áo, miền Carpatho - Ukraine thuộc về Hung, và các miền còn lại thuộc Nga. Trong các miền thuộc Áo và Hung, người Ukraine được giữ bản sắc, phong tục, tập quán của riêng mình vì thế

các phong trào quốc gia đòi độc lập bắt đầu hoạt động trở lại. Nhưng Nga thì không muốn Ukraine được độc lập, nên tìm mọi cách để đồng hóa người Ukraine với mục đích sát nhập nước này vào Đế Quốc Nga. Nga lùng bắt những người Ukraine yêu nước hoặc có ý định tổ chức dành lại độc lập. Đa số những người này bị giết tại chỗ hoặc bị đưa đi đày tới vùng sa mạc quanh năm tuyết phủ Siberia. Một số lớn người Ukraine cũng bị quân của Đế Quốc Áo đang lúc thua trận giết vì nghi ngờ họ là những người thân Nga. Ngay sau khi chiếm miền Tây Ukraine vào tháng 9 năm 1914, quân Nga truy lùng và bắt tất cả những ai bị nghi ngờ dính líu vào các tổ chức quốc gia, rồi tổng đi lưu đày tại Siberia. Thật là đau lòng! Số phận dân Ukraine như những con cá nằm trên thớt để cho Đế Chế Nga đối xử với họ một cách tàn nhẫn.

Nhưng những đau thương cùng cực này đã vun xới lên một tinh thần yêu nước cực độ, đã tạo nên nghĩa khí và niềm hãnh diện mạnh mẽ bằng câu nói trên đôi môi của mọi người Ukraine “*Shche ne vmerla Ukraina- Ukraine bất diệt.*” Tháng 1 năm 1915, quân Áo phản công và đánh bật quân Nga khỏi miền Tây Ukraine. Người Áo nhận chân được tinh thần dân tộc của người Ukraine nên đã cho họ được hưởng một chút tự do hơn. Từ đó, tinh thần một Ukraine độc lập lại được nhen nhúm trở lại khắp nơi.

Tại Nga, tháng 3 năm 1917, tân chính phủ lâm thời của Alexander Kerensky được thành lập. Chính phủ này cũng nhận thấy người Ukraine có tinh thần yêu nước, nên đã đưa ra nhiều cải cách dân chủ và cởi bỏ một số hạn chế cho người Ukraine. Các tù nhân Ukraine lưu đày tại Siberia được trở về nguyên quán. Tháng 4 năm 1917, người Ukraine được hưởng quy chế tự trị thông qua Ủy Ban Lãnh Đạo Trung Ương Roda.

Ủy Ban Lãnh Đạo Trung Ương Roda tuyên bố thành lập quốc gia Ukraine Cộng Hòa. Bản quốc ca đầu tiên dành lại được độc lập không Cộng Sản của Ukraine được toàn dân ca vang trên một đất nước, tuy đã bị tàn phá triền miên, nhưng

cảnh thiên nhiên vẫn còn hùng vĩ, xinh đẹp tuyệt vời:

*“Ukraine không bao giờ gục ngã
Và Vinh Quang thay, Tự Do thay!
Đồng bào Ukraine ơi, số phận sẽ mỉm cười một lần nữa
Kẻ thù sẽ chết như sương tan trong ánh mặt trời
Và chúng ta sẽ lên nắm quyền cùng các anh em
Tổ quốc tự do của chúng ta!
Linh hồn, tấm thân ta ngã xuống vì Tổ Quốc độc lập
Và chúng ta, ta, anh em ta là dân tộc Cossack.
Linh hồn, tấm thân ta ngã xuống vì Tổ Quốc độc lập
Và chúng ta, ta, anh em ta dân tộc tự do.”*

Nhưng lại thật xui xẻo cho Ukraine, chỉ trong một vòng bốn tháng sau, vào ngày 7 tháng 11 năm 1917, chính phủ Alexander Kerensky của Nga bị những người Bolshevik (Tập Đoàn Cộng Sản) lật đổ, do Lenin lãnh đạo trong cuộc Cách Mạng Tháng Mười. Ông này đành phải sống lưu vong ở Paris và New York. Cộng Sản Nga và Cộng Sản Ukraine một lần nữa, đã tràn qua tấn công Thủ đô Kyiv của Ukraine, khiến nơi đây thất thủ. Chiến tranh lại tiếp diễn giữa phe Tự Do và Cộng Sản. Ukrain lại bị chia đôi, rồi chia làm tư. Bukovyna dành cho Rumani, Transcarpatia dành cho Tiệp Khắc, Đông Galicia và Tây Volhynia dành cho Ba Lan, phần còn lại dành cho Nga. Trong vùng chiếm đóng của Nga, Cộng Sản Nga dựng lên một nước Ukraine thân Xô Viết và trao cho đảng Cộng Sản Ukraine lãnh đạo, gọi tắt là CPU - Đảng Cộng Sản Ukraine. Dân Ukraine lại bị cai trị bởi bọn phản bội theo Cộng Sản, do Cộng Sản Nga điều khiển.

Lúc đầu Cộng Sản Nga dành cho CPU nhiều quyền hành và có vẻ như họ đang điều hành chính quyền của một quốc gia độc lập. Tuy nhiên, vào năm 1921, quyền hành của CPU thu hẹp trong phạm vi đối nội mà thôi: Tất cả các vấn đề đối ngoại đều do Mạc Tư Khoa quyết định. Nham hiểm hơn, CPU bị biến dần thành một xứ bộ trong Đảng Cộng Sản Nga. Người Nga luôn luôn quan niệm dân Ukraine là những người dễ bị

lừa, dễ bị trị. Vì thế, tất cả xí nghiệp tại Ukraine bị quốc hữu hóa và tất cả sản phẩm nông nghiệp đều bị thu mua, với giá ăn cướp của dân. Chỉ với hai chính sách này thôi đã gây ra nạn đói 1921-1922, cướp đi hơn một triệu sinh mạng dân Ukraine.

Xe tăng Nga bị bắn cháy tại ngoại ô Kyiv, tháng 4/ 2022.

Theo sử gia Andrew Gregorovich, ngày 30 tháng 12 năm 1922, Liên Bang Xô Viết ra đời bao gồm Nga, Ukraine, Belarus, Georgia, Armenia, Azerbaidzhan và một số các nước nhỏ khác. Năm 1925, Nga cử Lazar Kaganovich làm bí thư CPU để uốn dân Ukraine quay trở lại con đường đồng hóa với Nga theo Cộng Sản. Năm 1928, Stalin lên nắm quyền. Kaganovich bị gọi về Mạc Tư Khoa và Stanislav Kosior được cử làm Tổng Bí Thư CPU. Stalin bắt đầu chính sách đầu tó “kuklaks”, nô nê được gán là địa chủ, các nhà trí thức và các bậc tu hành, đặc biệt những giáo sĩ tham gia Giáo Hội Chính Thống Giáo Ukraine tự trị. Hàng triệu gia đình bị giết hoặc đày đi Siberia. Trong bối cảnh đó đã dẫn đến mất mùa ở một số nơi và nạn đói 1932-1933 cướp đi sinh mạng bảy triệu người vì Cộng Sản đã thu gom tất cả nông sản và chừa vào những kho lớn do quân đội canh gác. Dân chúng bị bỏ cho chết đói, như một phần của cuộc thanh trừng và diệt chủng kinh hoàng nhất trong lịch sử.

Sau nạn đói, Stalin lập tức lừa dân Nga sang để tái phối trí lại dân số trên các ruộng vườn hoang tàn của Ukraine. Đây cũng là một phần trong kế sách thống trị Ukraine về lâu về dài. Rất nhiều đảng viên Cộng Sản Ukraine bắt đầu bùng tình và tỏ ý chống lại việc các chính sách Cộng Sản trên đất Ukraine. Tuy nhiên, Stalin không để họ có thời cơ. Theo Vasyl Hryshko, “trong cuộc thanh trừng từ 1936 đến 1938, 99 trong số 102 thành viên ủy ban Trung Ương Đảng Cộng Sản Ukraine lần lượt bị hành quyết. Năm 1938, Nikita Krushchev lên lãnh đạo. Các đảng viên người Nga thân Krushchev lên nắm quyền lãnh đạo Đảng Cộng Sản Ukraine.”

Chưa hết, sự cai trị của Cộng Sản Nga thì lại gặp ông ‘Phát Xít’ tàn ác Hitler. Ngày 1/9/1939, Adolf Hitler của Đức ra lệnh xâm lược Ba Lan và khởi đầu Chiến Tranh Thế Giới Thứ Hai. Từ ngày đầu tiên của cuộc chiến, người Ukraine lại đã lãnh đủ tang thương. Nhiều người bị động viên đi lính cho Ba Lan và bom đạn thi nhau rơi trên đầu người Ukraine và người Ba Lan. Stalin chụp lấy cơ hội tấn công và chiếm miền Bukovyna từ tay người Rumani và những phần lãnh thổ dưới quyền Ba Lan. Sau khi chiếm được những miền này, Stalin lập tức “cải tạo” miền này và đưa 750,000 người Ukraine đi lao động khổ sai ở Siberia, mà không bao giờ trở lại!

Ngày 22 tháng 6 năm 1941, Hitler mở màn chiến dịch Drang Nach Osten (*Tiến Về Phía Đông*) của Đức bằng cuộc dội bom kinh hoàng vào Ukraine và nước Belarus, phía Bắc Ukraine. Trong ngày đầu tiên, tất cả các thành phố lớn của Ukraine như Kyiv, Lviv đều bị bỏ bom. Quân Đức trong tập đoàn quân Wehrmacht, lên đến hàng trăm ngàn binh lính và sĩ quan tràn vào lãnh thổ nước này như thác lũ dưới sự chống đỡ yếu ớt của Quân Liên Xô đang cai trị Ukraine. Các sĩ quan và binh lính Đức rất ngạc nhiên vì đi đến đâu họ cũng được người dân Ukraine hoan hô nhiệt liệt như những vị anh hùng giải phóng cho họ. Có thể dân Ukraine đã quá đau khổ dưới ách thống trị của Cộng Sản nên sẵn sàng chào đón bất cứ ai

không cần biết tốt xấu. Đối với họ Cộng Sản là tội đỉnh của sự đau khổ. Họ sợ hãi đến nỗi đã có gần 670,000 quân được huấn luyện bởi Hồng Quân Nga ra đầu hàng quân Đức tại mặt trận Kyiv, Thủ Đô Ukraine. Tuy nhiên, người dân Ukraine rất hiền hòa, họ không hề biết quân Phát Xít Đức rất kỳ thị, nên than ôi, những binh sĩ Ukraine ra đầu hàng đã bị bỏ đói hoặc cố tình để cho chết, vì thời tiết khắc nghiệt trong các trại tù binh dưới cái lạnh chưa từng có của mùa Đông 1941-1942

Cũng theo sử gia Andrew Gregorovich, “Quá đau khổ với chế độ Cộng Sản, người Ukraine đâu có biết sự dã man của quân đội Đức Quốc Xã, nên dễ có cảm tình với người Đức và coi họ là những người đến để giải phóng mình. Nhưng trong thâm tâm người Đức, người Ukraine là dân hạ đẳng và chính sách của Đức là biến “kho bánh mì của Châu Âu” này thành ra kho bánh mì của Đức. Chủ trương của Hitler là diệt chủng người Ukraine và đưa người Đức sang lập nghiệp tại Ukraine. Trong những tháng đầu, người Đức thực hiện chính sách giết người Ukraine. Họ ra thông báo hễ cứ một lính Đức chết thì lập tức đem ra xử bắn 100 người Ukraine vô tội. Tuy nhiên, càng gần về cuối, Hitler đổi chính sách thay vì giết thì đưa những người Ukraine sang Đức lao động phục vụ cho chiến tranh. Khoảng 2.5 triệu người Ukraine đã bị bắt đưa sang Đức lao động cho đến chết.

Đứng trước chính sách diệt chủng của người Đức, “Quân Kháng Chiến Ukraine” (Ukrainska Povstanska Armiya – UPA) được thành lập. với quân số lên đến 200,000 người và được tổ chức Những Người Ukraine Quốc Gia lãnh đạo. UPA phải chiến đấu với cả quân Đức lẫn quân Nga. Cuộc chiến đấu của UPA dưới quyền tướng Roman Shukhevich kéo dài mãi đến năm 1950 khi ông này bị tử thương trong một trận đánh ác liệt với Nga. Một số tàn binh may mắn chạy thoát được đã xin định cư tại các nước phương Tây.”

Thế giới chiến tranh lần thứ hai chấm dứt ngày 8/5/1945 sau 2,076 ngày mịt mù khói lửa. Trong khi Nga tổ chức những

buổi lễ mừng chiến thắng trong cuộc chiến mà họ gọi là “Cuộc Chiến Tranh Vệ Quốc Vĩ Đại” hết sức tung bừng và náo nhiệt vào ngày 9/5/1945, thì ngay bên cạnh họ, những người Ukraine lại không vui mừng chút nào về chiến thắng này. Ukraine là nạn nhân bị đát nhất trong Chiến Tranh Thế Giới Lần Thứ Hai tại Âu Châu. Họ chịu nhiều thống khổ vì số người chết và thiệt hại vật chất lớn lao sau hai cuộc triệt thoái “đồng không nhà trống” của Cộng Sản và Đức Quốc Xã. Nhà báo Mỹ Edgar Snow, đã kinh ngạc trước nỗi thống khổ và sự tàn phá kinh hoàng do chiến tranh mang lại. Ông đã viết trên tờ Saturday Evening Post bài báo “Ukraine Pays The Bill” (Đồng Minh thắng trận nhưng người Ukraine phải trả giá.)

Cuối năm 1991, Liên Xô sụp đổ. Xin cảm ơn Thượng Đế, Ukraine được trở thành một quốc gia độc lập, hòa bình cho đến ngày nay. Nhưng cựu KGB thời Liên Xô Putin vẫn chưa chịu học bài học Liên Xô bị tan rã năm 1991 và sự thất trận cay đắng tại Vịnh Lữ Thuận năm 1905 đưa đến việc Hải Quân Nga hùng hậu hơn phải đầu hàng một Hải Quân Nhật nhỏ hơn khi có ý định bành trướng qua Đông Á. Lịch sử có thể lặp lại năm nay vì sự xâm lược của Nga do Putin bất thần tuyên chiến với Ukraine. Với tinh thần yêu nước dũng cảm của Ukraine. Nga có thể bị sa lầy tại đây lâu dài hơn. Liên Bang Nga có thể bị sụp đổ vì tinh thần chống Cộng, chống xâm lăng cao độ của quân và dân Ukraine. Tinh thần này cũng đã được rất nhiều nước trên thế giới ủng hộ.

Bây giờ chúng ta hãy xem lướt qua những chuyện gì đã và đang xảy ra vừa qua.

Đầu năm 2014, Nga dưới quyền của Tổng Thống Vladimir Putin đã ra lệnh xâm chiếm bán đảo Crimea của Ukraine trong một thời gian ngắn kỷ lục, rồi sát nhập vào Nga, khởi đầu cho một cuộc xâm lược mới.

Ngày 24/2/2022 quân đội Nga lại theo lệnh Putin tiến hành một chiến dịch tấn công quy mô lớn vào quốc gia có chủ quyền

là Ukraine. Phía Nga gọi là “Chiến dịch quân sự đặc biệt”, còn phương Tây gọi là “Nga xâm lược Ukraine”.

Thưa quý Huynh Đệ, bài viết này được tường trình hôm nay chắc chắn là không phản ảnh những gì sẽ xảy ra ngày mai vì biết bao tàn phá kinh hoàng vẫn tiếp tục hàng ngày. Nhiều ngàn người chết cả đôi bên, không phải chỉ là những người lính mà gồm rất nhiều dân Ukraine vô tội, già trẻ lớn bé, có cả trẻ con mới lớn, có cả trẻ con còn nằm trong bụng mẹ, cùng chết với mẹ mà chưa một lần biết mặt nhau. Nhưng hãy chờ xem, vẫn còn quá sớm để biết ai thắng, ai bại một trong hai lãnh vực: Bằng súng đạn và bằng tinh thần dân tộc. Nhưng nếu chỉ nhận định trên yếu tố tinh thần dân tộc, thì quả thật, Ukraine đã thắng và cũng sẽ thắng trong bất cứ trận chiến nào xảy ra trên chiến trường. Rất có thể Ukraine sẽ thắng cả hai và cũng rất có thể Nga dù thắng hay thua trên chiến trường cũng sẽ bị thế giới cô lập. ‘Đại Đế’ Putin cũng sẽ bị cô lập bởi ‘thần dân’ của mình và Liên Bang Nga sẽ tự nó rất có thể sẽ bị phân hóa để trở thành những quốc gia độc lập, tự do và dân chủ.

Xin quý Huynh Đệ hãy lắng nghe Tổng thống Ukraine Volodymyr Zelenskyy* phát biểu như là một lời cảnh cáo cho ‘Đại Đế’ Putin:

- “Chúng tôi sẽ bảo vệ đất nước của mình, bởi vì vũ khí của chúng tôi là sự thật và sự thật của chúng tôi là: Đây là đất của chúng tôi, nước của chúng tôi, con cái của chúng tôi và chúng tôi sẽ bảo vệ tất cả những điều này bằng mọi giá.”

Một người lính Ukraine trước khi ra chiến trường để tử chiến với quân Nga đã để lại lời vĩnh biệt thật anh hùng sau đây:

*“Nếu tôi chết trong vùng chiến sự, xin hãy đóng
quan tài cho tôi và gửi về nhà.*

Xin đặt huy chương của tôi trên ngực áo,

Xin nói với mẹ tôi là tôi đã làm hết sức của một đứa con trai

Xin nói với bố tôi đừng cúi đầu, vì

*ông ấy sẽ không còn buồn lo cho tôi thêm lần nữa
Nói với em trai của tôi nhớ đi học tốt, chìa khóa xe đạp của
tôi xin gửi lại cho nó dùng.*

*Nói với em gái tôi đừng buồn tủi vì
sau khi mặt trời lặn không lâu,
anh trai của nó sẽ ngủ say.*

Và xin nói với dân tộc tôi đừng khóc:

***“Bởi vì tôi là một người lính, sinh ra để chết cho quê
hương Ukraine này!”***

Tinh thần dân tộc và khí phách của một vị Tổng Thống sẵn sàng chiến đấu, sẵn sàng chết vì Tổ Quốc, cũng như của một người lính hiên ngang ra chiến trường để chết một cách anh hùng như thế, thì thử hỏi làm sao mà Ukraine có thể thua trận chiến này được?

GLORY TO UKRAINE! GLORY TO HEROES!

(Vinh Quang Dành Cho Ukraine!

Vinh Quang Dành Cho Những Vị Anh Hùng!)

***Hoa Thịnh Đốn cuối Xuân 2022,
Tháng Tư Đen Lần Thứ 47***

*Zelensky: Có nhiều cách viết khác nhau, nhưng ông đã chọn tên đã được ghi trên passport của Tổng Thống Ukraine.

(“Zelensky” as the official English-language spelling of the new president’s name.)

Tùy Bút

Mùa Xuân, Xin Hãy Đến

Huỳnh Văn Phú, K19

Em yêu dấu,

Khi anh viết những giòng này cho em thì mùa Thu đã đi qua, khi anh nhận ra vào buổi sáng khi thức dậy. Qua khung cửa kính, những bông tuyết đầu tiên đã rơi xuống từ lúc nào. Còn nhớ lần đầu trải qua mùa Đông ở đây, anh thường theo dõi thời tiết để xem ngày nắng, ngày mưa, ngày lạnh, ngày tuyết... Bây giờ thì anh không còn can đảm để biết về những đổi thay của đất trời ấy nữa.

Những ngày tháng hiện tại, đối với anh, ngày nào cũng như ngày nào. Tuy nhiên, màu trắng của tuyết bao phủ mặt đường, trên mái nhà đối diện, trên cành cây trụi lá đã khiến cho lòng anh chùng xuống với một cảm giác bàng hoàng. À, thì ra mùa Đông đã đến tự lúc nào!

Anh đã chạm mặt với cảm xúc bất ngờ và sững sốt, giống như cảm giác khi nhận được tin em sau hơn 20 năm vắng tin. Anh chẳng hiểu em đã theo giòng chảy của một con sông nào mà trôi đi?

Em đã nói với anh rằng trong bốn mùa Đông xám, Thu vàng, Hạ trắng, Xuân xanh, chỉ có mùa Thu là em thích nhất.

Mùa Thu đem lại yên tĩnh cho tâm hồn của em. Em thích được ngủ yên một giấc thật dài giữa cánh đồng tràn ngập hoa vàng, cũng như trên lá úa màu nâu sậm rơi đầy trên các lối đi. Em đã cho rằng nó cũng đáng yêu và lôi cuốn như một sân cỏ xanh mượt mà.

Em đã thắc mắc tại sao người ta lại tốn công đi gom từng đồng lá như thế, vì nó đẹp biết bao. Thật là hạnh phúc khi đang lái xe mà mắt vẫn có thể nhìn lá vàng Thu bay đùa giỡn trên mặt đường. Vì thế, anh đã thay em viết mấy lời cảm ơn mùa Thu:

- *"Xin cảm ơn mùa Thu đã vì em tôi mà làm cho cây rụng lá."*

Giòng sông mà em trôi theo trong những năm tháng qua đã không dẫn em đến một bến bờ nào có mùa Xuân, để "mắt em biếc, má em hồng". Nhưng bến bờ em đến lại là một đồng xám ngắt, sầu thảm, và nghiệt ngã nhất trong đời một con người. Em bảo rằng đó là số phận. Vậy số phận là cái gì và liệu có số phận trên cõi đời này không, hả em? Không lẽ nào em lại có một số phận như thế.

Anh không thể nào tin được, mà chỉ biết rằng em đã chịu đựng những mất mát, khổ đau, mà những điều bất hạnh ấy không giống như của những người khác. Em ạ, hình như Tolstoi đã viết như sau để mở đầu cho một cuốn sách của ông:

- *"Người ta khi sung sướng và hạnh phúc thì ai cũng giống nhau, nhưng khi đau khổ và bất hạnh thì mỗi người đau khổ và bất hạnh một cách khác nhau"* Có phải vậy không em?

Mùa Thu với những chiếc lá úa đột ngột lia cành rơi xuống theo từng cơn gió nhẹ mà em yêu thích đó đã trôi qua. Mùa Đông đang chậm chậm đến mang theo những cơn gió lạnh se người cùng với những bông tuyết đầu tiên rơi xuống sáng nay. Có lẽ, nơi em đang ở bây giờ tuyết cũng đã rơi. Anh hình

dung thấy em đang đi một mình giữa cơn bão tuyết. Em nói rằng tuyết tượng trưng cho sự liêm khiết của tâm hồn và sự tự do, nhưng cái màu trắng lạnh tanh của tuyết đã quật em ngã nằm sòng soãi trên đường, không một chút xót thương. Em đã gượng dậy trong cơn bão để sau đó bỗng chợt thấy mình yêu mùa Thu. Em nói em chưa hề có cảm giác nhận ra được một chút gì của mùa Xuân, vì trong những năm tháng sống lưu lạc ở xứ người, em đã không tìm thấy mùa Xuân.

Em đã đi tìm mà không thấy, hay em chưa hề đi tìm? Em quên rồi, em đã có mùa Xuân. Em như một người trồng hoa không may mắn. Cây hoa hạnh phúc em đã trồng, đã vun xới đó, cách đây (*bao lâu rồi em nhỉ?*) đã bị những đợt sương giá bất chợt đổ xuống làm thui chột. Chuyến bay định mệnh đã gửi trả về lại cho em tình yêu và sự chọn lựa của đời em bằng một cỗ quan tài đóng kín.

Đất nước này không có chiến tranh, không hề nghe tiếng đại bác vọng về hàng ngày, không có hỏa châu thấp sáng bầu trời mỗi đêm mà sao vẫn có chia lìa?

Anh còn nhớ, ngày xưa đã có lần em nói với anh rằng, em chưa hề nói lời ràng buộc với ai. Nói sao được những lời gắn bó ấy khi có thể ngày mai người bạn của mình sẽ ngã gục ở chiến trường? Không ai có đủ can đảm ôm vào lòng cái hạnh phúc khi không chắc nó sẽ thuộc về mình. Nhất là đối với em, người của dư luận, của dè dặt, và của kín công cao tường?

Em yêu dấu,

Ai trong chúng ta cũng có một thời gian để nhớ, để thương, và để sống với những dự định của mình, trên hết là một thiên đường để mơ tưởng.

(Anh không nói đến cái “Lạc Lối Thiên Đường”, chuyện kể về một mối tình lạ lùng, cuồng si trong một tập truyện mà một người bạn văn của anh vừa mới gửi tặng anh trong tuần qua.)

Một thiên đường đầy ấp trong ký ức với những ước mơ của tuổi mới lớn, vừa biết yêu. Tại sao cho đến bây giờ em

vẫn nói em chưa hề có được những điều ấy? Trong em có còn tia lửa ấm nào? Và nếu có, em hãy đọc những giòng này với một chút lửa còn sót lại trong trái tim em. Ôi, anh nói làm chi với em những điều có vẻ nhỏ nhoi như thế. Không đâu, em ạ! Những điều ấy có vẻ vụn vặt và tầm thường, nhưng đó chính là những cái to lớn nhất trong đời sống con người. Sẽ không phải là con người, nếu trong đời sống họ không hề có những điều vặt vãnh ấy ẩn nấp sâu kín trong một góc tâm hồn họ. Em có thấy như thế không?

20 năm, bao nhiêu nước đã trôi qua cầu, thời gian đủ dài để em có thể tìm thấy lại thiên đường đã mất. Thiên đường ấy chính là mùa Xuân mà anh mong nó sẽ đến với em sau những ngày Đông giá lạnh vừa qua. Em đã rời xa cái thiên đường tuổi nhỏ của em ở Sài Gòn với những sáng nắng chiều mưa, những buổi tan học ra về trên con đường Duy Tân có hai hàng me rậm mát, làm sao em biết được những người còn ở lại đã đánh mất thiên đường của họ như thế nào.

“Em ra đi nơi này vẫn thế.” Câu hát trong nhạc phẩm của một nhạc sĩ đã một thời làm rung động bao nhiêu trái tim trước 75 đã trở thành tro trên, khô hài, và lổ bịch.

Cái *“nơi này vẫn thế”* sau khi em ra đi là nhiều trăm ngàn người đã sống một cuộc sống tủi nhục, đắng cay, đói khát, và tuyệt vọng trong các lao tù Cộng Sản. Là bao nhiêu người đã chết oan uổng. Là bao nhiêu người đã bỏ mình trên biển Đông trong lúc cố đi tìm tự do. Là bao nhiêu mối tình tan vỡ. Anh tin rằng trên trái đất này, kể từ khi con người xuất hiện - và cũng là lúc tình yêu được hình thành - sẽ không có bất cứ nơi nào dưới ánh mặt trời này có những cuộc tình nát tan, bi đát như số phận của những người mà em đã biết hoặc không quen, đã và đang chịu đựng kể từ cái ngày 30/4 hãi hùng, đau đớn kia.

Những người đó, kể cả anh, đã sống, đã chịu đựng và trải qua những năm tháng trên quê hương chúng ta mà sau ngày em ra đi đó. Đói khổ, hoài nghi, dối trá, và hận thù đã hiện

diện thường trực trong đời sống hàng ngày như một thứ chân lý không gì thay thế được. Em thấy có còn sự đau đớn nào lớn lao hơn?

Em yêu dấu,

Em đã sống hơn 20 năm ở đây, trong một đất nước giàu có nhất, thanh bình nhất, hùng mạnh nhất, văn minh nhất nhưng theo anh thì hình như xứ sở này đã không có cái tình cảm của con người. Một đời sống máy móc, lạnh tanh như mặt nước đóng băng vào những buổi sáng em thức dậy đi làm. Tuy nhiên, đâu có phải vì thế mà em nói rằng em không tìm thấy mùa Xuân hiện diện trong đời sống của mình.

Có thể em nói tiếng Mỹ như người Mỹ, thích ăn đồ ăn Mỹ và nghe nhạc Mỹ hơn, nhưng màu da em vẫn là da vàng, mắt và tóc em vẫn màu đen rất Việt Nam. Nếu có dịp nào đó trong những buổi lễ lộc của gia đình, em vẫn mặc chiếc áo dài, loại y phục “*ba phần gió, một phần mây*” y như em đã mặc thời còn con gái ngày xưa cắp sách đến trường. Như thế là mùa Xuân đã ở đâu đó trong từng ngõ ngách của tâm hồn em rồi. Tại sao em không nhận ra?

Nơi em đang ở bây giờ, trên con đường có cái tên gọi cho người ta một thứ khói thuốc làm cháy buồng phổi, khô cả cổ họng kèm theo những cơn ho sặc sụa đó. Nơi đây, mà lạ lùng thay, vào những ngày đầu mùa Xuân vẫn còn có tuyết rơi. Phải thế không em? Vậy thì anh có mâu thuẫn không khi nói rằng màu trắng của tuyết cũng chính là màu xanh của mùa Xuân.

Hình như trong con người, chỉ có quả tim là nơi chứa nhiều mâu thuẫn và xung đột. Có lẽ, em cũng có một quả tim như thế. Màu trắng, cái thứ màu sắc mà ta có thể dễ dàng tìm thấy ở bất cứ nơi nào trên vùng đất này vào những ngày mùa Đông tuyết phủ, màu mà người Mỹ gọi là White. Đó có phải là định mệnh không em? Chỉ có em và những người thân yêu của em mới hiểu được cái quy ước của màu sắc ấy.

Nhưng anh thì anh nhìn thấy màu trắng của con Thiên Nga

đang thân nhiên bơi lội trên mặt một hồ nước trong xanh. Đã có lúc anh cầu mong con Thiên Nga ấy trở thành con chim Phượng Hoàng đang bay ở trên cao, bay mãi, bay mãi về một nơi chốn nào mà ở đó có được một mùa Xuân tươi đẹp nhất. Chắc em đã biết, trong truyền thuyết cổ, con chim Phượng Hoàng tượng trưng cho sự vĩnh cửu sau một lần...

Chính vì thế, khi những người bạn tù của anh được đưa sang đây định cư, tuy không dễ dàng gì hội nhập nhanh chóng vào cái xã hội có quá nhiều khác biệt, lạ lẫm và kỳ cục này, họ đã tìm thấy lại mùa Xuân đã mất. Một mùa Xuân đích thực mà sự tự do chào đón họ bằng những bông tuyết rơi xuống trong mùa Đông này. Họ chỉ tìm thấy lại mùa Xuân chứ không thể thấy được cái thiên đường họ mơ tưởng. Nếu nói là thiên đường thì đó hẳn phải là một “thiên đường lạc lối” hoàn toàn với những ngõ ngàng, xa cách vì những tác động của môi trường sống chung quanh. Họ là những người còn giữ lại ít nhiều quá khứ đau khổ mà tương lai là một cánh cửa mở ra dẫn đến một mùa Xuân cho con cái của họ.

Trong cái băng giá của những bông tuyết đang rơi xuống trong mùa Đông vừa đến, em hãy để trí tưởng tượng của em quay về một bếp lửa đầy than hồng mà trên đó là nồi bánh chưng sôi sục của những mùa Xuân cũ ở quê nhà. Hãy nghĩ đến quá khứ với một chút hoài niệm về những ngày tháng êm đềm đã qua và em sẽ cảm thấy hạnh phúc khi ngồi một mình trong bóng đêm lắng nghe một khúc nhạc nói về mùa Xuân. Chỉ có những giây phút yên tĩnh nhất của tâm hồn em mới có thể cảm nhận được mùa Xuân đang lẫn quất đâu đó quanh em, đang đi từng bước thật nhẹ vào đời sống em.

Em yêu dấu,

Có lẽ từ giây phút này, những cánh mai đang bắt đầu chớm nở trong lòng của những người tù 20 năm qua chưa hề thấy mùa Xuân đích thực hiện diện trong đời sống họ. Cùng với

nổi hân hoan của hàng triệu triệu quả tim nô nức chờ đợi mùa Xuân sẽ trở về trên quê hương chúng ta sau khi con quái vật có tên gọi là Cộng Sản đã chết, anh gửi đến em một chút nắng của Sài Gòn còn đọng lại trên người anh là kẻ mới đến xứ này cùng với lời chúc:

”Em sẽ sớm tìm thấy mùa Xuân ấm áp, dù chỉ mới đêm qua lòng em còn đầy băng giá.“

BÀI THƠ THÁNG TƯ

Huyền Nga

Tháng Tư rời lại đến
Luôn vẫn nhớ không quên
Bốn mươi bảy năm nghiệt ngã
Những mảnh đời lênh đênh

*Lặng yên trong bóng tối
Ngước mắt hỏi trời cao
Vì đâu gây khổ nạn
Cho phận số nước tôi*

Tháng Tư tiếp tháng Tư
Như vết chém trong lòng
Như một lời nhắc nhở
Đến những người lưu vong

*Tháng Tư tử biệt sinh ly
Tháng Tư mãi vẫn khắc ghi suốt đời./.*

Tháng Tư 2022